
Ser militant avui

Rosa Garcia-Sort

Jordi Fontbona

Ernestina Ródenas

Mercè Solé

Josep Lligadas

Documents d'ACO núm. 9
Pla de formació-2
Primera edició: 2002

SUMARI

Ser militant avui.	
<i>Comissió de Formació</i>	3
Militància, compromís, coherència	
<i>Rosa Garcia-Sort</i>	4
Ser llevat dins la massa	
<i>Jordi Fontbona</i>	6
Treballar amb els altres i per als altres	
<i>Ernestina Ródenas</i>	12
La crida a la militància, també avui	
<i>Mercè Solé i Josep Lligadas</i>	19

SER MILITANT AVUI

Com que el món canvia, la manera de realitzar-se la nostra militància també. Per això, en aquest quadern volem ajudar-nos a reflexionar sobre el sentit que té per a nosaltres ser militants, els problemes i «crisis» que ens planteja, el que ens ajuda a avançar, la manera concreta com ho vivim, les noves possibilitats que se'ns poden obrir.

Hem cregut que la millor manera de fer-ho és presentar quatre reflexions diferents sobre aquest mateix tema: tres estan elaborades expressament per a aquest quadern per membres de la Comissió de Formació (Rosa Garcia-Sort; Jordi Fontbona; Mercè Solé i Josep Lligadas), i la quarta és la xerrada que va fer l'Ernestina Ródenas el 12 d'octubre del 2002.

La manera de treballar-ho a les zones o en grup podria ser la següent:

1. Cadascú es llegeix el quadern sencer, i anota les qüestions següents: a) coses que m'han semblat més importants o estimulants; b) descobertes noves que he fet; c) coses amb les quals no estic d'acord o que voldria discutir.

2. Es posa en comú el que cadascú ha treballat, qüestió per qüestió, i es discuteix. Cal, naturalment, que hi hagi algú que porti el debat. I no cal acabar-ho en un sol dia. (No seria convenient fer el debat article per article, perquè hi ha coses que es repeteixen)

3. Si es vol, es podria acabar elaborant entre tots un «decàleg del militant de l'ACO avui», amb els deu punts que semblin més importants a tenir en compte. (Si ho feu, envieu-ho després al moviment).

Finalment, voldríem assenyalar un parell de números dels Quaderns de Cristianisme i Justícia que poden ser útils per a ampliar la reflexió. Es tracta del número 69, titulat *No hi ha res a fer? A l'escolta de l'Esperit*, preparat directament per Cristianisme i Justícia, i el número 110, titulat *Noves militàncies per a temps nous*, preparat per Lourdes Zambrana. Si no els teniu, els podeu demanar trucant al telèfon 93 317 23 38.

MILITÀNCIA, COMPROMÍS, COHERÈNCIA

Rosa Garcia-Sort

Quan penso en la paraula **militància**, el primer que ve al cap és **compromís**. Un *compromís actiu*, vull dir, un compromís que transformi, maduri, arrelhi quelcom que volem canviar, o que volem que prengui una altra orientació.

Potser la militància està en crisi perquè en la nostra societat, en el nostre món, el que és més important és una certa immediatesa, rapidesa, els resultats, l'eficàcia, i per tant, no hi ha lloc per a projectes i objectius a llarg termini. I el canvis, les transformacions, «els compromisos» necessiten uns processos a vegades llargs que permeten precisament una consolidació, una fermesa que els fa «forts com la casa que es fonamenta en roca...».

Això no s'estila, no és modern en una societat altament tecnificada, però cada vegada més altament deshumanitzada.

Precisament, davant una societat que valora «els processos de curt termini» es fa tremendament difícil tenir una visió àmplia que permeti una crítica, un qüestionament que porti a uns mitjans per fer possible el canvi o millorar el nostre entorn.

Abans comentava que tenim una societat altament tecnificada, i també altament deshumanitzada. Ja sabem què volem expressar quan diem deshumanitzada, i no tan sols ens referim a les injustícies, grans i insuportables, del Nord cap al Sud, ni a la violència de les guerres, i altres problemes del món amb els quals podríem fer una llista ben llarga, sinó també, i aquestes són més properes, a les relacions interpersonals, per exemple entre veïns, entre companys de feina, en la família, la poca estabilitat de les parelles, la violència que flota en l'ambient: insults, crits, intolerància, el poc respecte al nostre entorn, el poc apreciació a la cultura... ens cal una **militància humanitzadora**. És possible que sigui un terme molt ampli, i molt poc concret.

4 Potser es concreta en fer possible altres militàncies.

Una amiga, quan vam parlar del tema, em deia que per ella quan es parlava de militància pensava en les militàncies clàssiques: partits polítics, sindicats. Que avui en dia amb el desprestigi d'uns i altres, aquesta militància és més civil, i pensava en ONG, moviments alternatius, associacions de veïns, plataformes per problemes concrets que són més propers i creïbles. Totes dues estàvem d'acord, encara que vam tenir molts punts de desacord, que és necessari recuperar i enfortir aquesta militància política i sindical com a mitjà per dir la nostra i fer possible el que volem en els nostres barris, pobles o ciutats. Cal desmitificar que la política és per a uns quants que solament busquen poder i diners. El problema és el **com**. Com es fa això? Aquí hem de ser imaginatius, davant d'aquestes dificultats de compromís que dèiem.

Aquesta amiga em deia que en els altres nivells que nosaltres apuntàvem: vida personal, relació amb els altres, això no ho considerava una militància, sino que és ser coherent amb unes creença, uns valors, i un estil de vida.

Però jo penso que, en qualsevol cas, no es pot deslligar una cosa de l'altra. M'explico: la militància com a compromís exigeix una coherència (amb les dificultats que això suposa, sent conscient que som dèbils i la majoria de vegades, incoherents). És a dir, un no pot ser militant en un sindicat, una ONG, un moviment d'Església, i després ser un dèspota amb la parella, amb els fills, o un "explotador" a la feina. No pot existir una militància per fora i una altra per dintre (a casa, a nivell personal...).

- Una possible línia de treball podria ser saber quines són aquestes incoherències.

Sempre hem donat més importància a la militància que és fa cap enfora. Des de l'ACO, fa temps que valorem i destaquem la militància que no és tan visible: ser acollidors amb els de la família, amb els veïns...

- Una altra cosa que se m'acut per pensar: quant de temps hi dediquem i com són les relacions amb els altres? Què fem per millorar, potenciar els lligams amb la gent del nostre entorn?

Quan pensava en la militància, pensava també si el voluntariat, les ONG, eren aquestes noves militàncies. Em fa una mica de por. Perquè moltes vegades ens movem per les «modes», pel que està ben vist o té un cert atractiu. Però, què té de militància consolidada? És solament una bona experiència? Som crítics davant les situacions, les polítiques que generen la pobresa, la marginació d'altres pobles, cultures o grups, o ens limitem a deixar-nos portar per un desig de «salvar els altres»?

I encara quedaria un altre tema, sobre el qual també caldria reflexionar, i és el de la militància dins l'Església...

SER LLEVAT DINS LA MASSA

Jordi Fontbona

A. Nivell general

Poser caldria aclarir primer *què entenem per militància*, i fent-ho des del propi moviment. L'ACO és filla de la JOC, i per tant no va malament recordar-nos d'on venim, i quina és la intuïció original de Cardijn: «La definició única del militant i de la militant és ser llevat dins la massa». Penso que aquesta continua essent la millor definició del militant obrer cristià.

Amb això no voldria fer sonar músiques d'altre temps, sino que potser, quan parlem de «crisi de militància», potser és que hem perdut aquesta intuïció inicial, que sens dubte és radicalment evangèlica, ja que arrenca i entronca de ple amb el Misteri de l'Encarnació.

Mentre parlem de militància i no estiguem alhora ficats dins «*la sopa*» *d'avui*, farem teoria, i de fet tot plegat serà una manera d'escaquejar-nos. («Poseu al costat de la sopa, només un milímetre al costat, tota la sal que vulgueu: la sopa no quedarà salada», Cardijn).

Amb això què vull dir? Que, tal com entenem la militància a l'ACO, ser militant deu voler dir ser-ho les vint-i-quatre hores del dia. A tot arreu: treball, família, barri, temps lliure, amics, plataformes socials i polítiques... Això comporta *estar actiu allà on sóc*: ser llevat que fa fermentar la massa. Comporta prendre postura. Possessionar-se d'uns valors en contra d'uns altres. Ser militant de l'ACO vol dir optar per un estil de vida molt concret: el de Jesús de Natzaret, és clar.

Aquí hi entraria allò que diem que no és el mateix “ser” que “estar” a l'ACO. No puc dir que sóc militant tres hores al dia i dos dies a la setmana. (“El militant ho és en tots els aspectes de la vida... Militants que són ferment, llevat, formats per a això, per estar dins la vida, al cent per cent”, Cardijn). I hi entraria també un altre aspecte: que no som militants obrers unes estones, i militants cristians unes altres estones, sinó que es tracta d'una única vocació que es realitza globalment i constantment.

B. Nivell una mica més concret

1. Una manera concreta d'expressar la fe (evangelitzar). L'ACO som un moviment evangelitzador. Ho ha estat fins ara i ho vol continuar essent. També som un moviment d'Església, portat i organitzat pels propis militants. I això ens dona “un estil” propi, una manera d'evangelitzar. Un estil i una manera que hem aportat a l'Església, juntament amb altres moviments (la JOC, sobretot). I no hauríem de renunciar-hi.

Som fills de la JOC i volem seguir la intuïció de Cardijn: “Ser llevat dins la massa”. Aquesta és la veritable “nova” evangelització, que el mateix Cardijn veurà com una autèntica revolució: que els joves obrers siguin els propis evangelitzadors (missioners) del seu medi i dels seus companys. Tampoc, en aquest mateix sentit, no podem oblidar l'aportació dels capellans obrers, que tant van ajudar a superar el divorci entre l'Església i el món obrer, malgrat el rebuig que sempre han trobat dins la mateixa Església. Com també, naturalment, la dels militants cristians compromesos en la lluita sindical, social i política, en els partits i sindicats d'esquerres.

2. Ser fidels al món obrer d'avui. Cal estar molt atents als missatges i reptes que aquest món obrer ens està llançant. Hem d'estar “vigilants” i “desperta”, per poder captar els nous signes del temps (Mt 16,2-3). La revisió de vida, ben feta, ens ensenya i educa a mirar des del cor (des de dins) la realitat i a estimar-la. Una realitat que està impregnada de bé i mal (de jull i blat: Mt 13,24-30). Si mirem la realitat del món obrer avui veiem:

- Un món obrer diferent, que s'ha dilatat per un costat i per l'altre (i que ara no està de moda anomenar-lo “classe obrera”).
- Una classe obrera que encara existeix: cada any augmenten els morts per accident laboral (més de tres al dia a l'estat espanyol).
- Més avanços tecnològics, però també més precarietat laboral.
- Una classe obrera més dèbil i indefensa. Més desorganitzada. (Per aquí se la pot vèncer més fàcilment. Això ho saben molt bé els amos del món).
- Més pobres i més riquesa en menys mans.
- Tot i que les causes sempre han estat estructurals, cada vegada són més poderoses, més destructores (globalització i capitalisme salvatge i assassí).
- Noves organitzacions, nous col·lectius “anti”, ONG.. (Queda el dubte de si algunes d'aquestes respostes van directes a les causes, o més aviat es queden pal·liant les conseqüències. Cosa que d'alguna manera afavoreix el Sistema).

Quin diagnòstic podem fer? És ben cert que el nostre món està malalt, però, qui s'atreveix a donar un diagnòstic encertat i, encara més, a aplicar el remei que ataquí el mal de ple? Però també és ben cert que al llarg de la

història s'han donat diferents diagnòstics i aplicat diferents remeis. Quants esforços, lluita, sang vessada, màrtirs anònims! És important recordar sovint la història del moviment obrer. Són ells, lluitadors, crucificats pels botxins de torn, els que apunten cap al remei definitiu, o si més no, cap a on és l'arrel del mal. Ells han demostrat que la veritable història es construeix des de baix de tot, des dels inferns de la Humanitat (Fl 2,5-12).

Donant una ullada a l'evangeli, veiem com Jesús, al llarg de la seva vida, no va fer més que confirmar això d'una manera radical i definitiva: Déu està, salva, cura, allibera, regna des de baix, des dels pobres, des de la creu (expressió màxima del Mal i també de l'Amor). És per aquesta raó que *només des de baix, des de la precarietat, podem descobrir i trobar-nos amb el Déu de Jesús: el Déu dels pobres*.

Jesús va deixar molt clar que precisament és aquesta la Voluntat del Pare, el que Ell vol des del principi: “He vingut a fer la seva obra, a dur-la a terme” (Jo 17,4). Però dir i fer aquesta obra porta necessàriament a la creu. I també, només des de la creu, un Déu crucificat podia dir a un altre crucificat: “Avui seràs amb mi en el meu Regne” (Lc 23,43).

Certament que darrere del que estem dient hi ha “un plus”, difícil de creure i d'entendre: que la creu i el donar la vida no és el remei definitiu, sinó expressió d'amor total (1 Cor 13). És l'Amor amb majúscules (Déu és Amor) el que diu l'última paraula: Resurrecció. Ben mirat és aquí on es fonamenta la nostra militància, i també la nostra aportació com a cristians: dir ben alt, des dels pobres i amb els pobres, que Déu és el seu Déu i que, encara que costi de creure, estem a les seves mans, ara i sempre. I això cal dir-ho amb la vida, com Jesús. I aquí sens dubte és on es fonamenta la nostra esperança, de la qual hem de donar raó, ara i sempre (1Pe 3,15).

3. Mirar sempre avall. No només “mirar”, sinó “ser-amb” els de més avall. Això comporta viure les benaurances. “Ser pobre”, i “lluitar contra la pobresa”. Quan t'acostes als de baix, vas descobrint que “el problema” no són els pobres. Ells són la conseqüència. No la causa del “problema”. És el nostre sistema que llança cada vegada més “residus humans”. I aquí radica la seva perversitat diabòlica. Cada vegada més la franja marginal creix. Mentre no ataquem les causes farem beneficència o bé els exterminarem, tal com fa el Sistema global descaradament.

Heus ací una crida urgent que ens hauria de fer plantejar *on som i on caldria que fóssim*. Perquè nosaltres, ho hem de reconèixer, no estem a baix de tot. Com ens deixem enganyar per un sistema pervers, a nivell de consum, de mirar només el dit del benestar, d'enfiletar-nos potser cada vegada més

amunt? Per on passa la nostra militància concreta? Per això pot anar bé preguntar-nos com a moviment i també personalment: Quines són “les urgències d’avui”? Les que toquem, veiem, sentim cada dia. Podem estar donant prioritat a altres activitats, compromisos, preocupacions, mentre passem de llarg dels ferits (Lc 10,25-37)? On tenim el cor? Què és el que realment ens preocupa (Mt 6,21)?

4. Atenció als treballadors immigrants. Ells són semblants a nosaltres, com a treballadors. Però també més pobres. I per això ens fan plantejar nous reptes socials, culturals, religiosos, sindicals, etc. I sobretot de justícia evangèlica. Estem davant d’una qüestió de molta envergadura que ens planteja reptes, personalment, com a obrers i també com a moviment obrer. Penso que hem de respondre des d’aquesta perspectiva obrera, sobretot. A més d’altres, és clar.

5. Atenció als nous moviments i les noves militàncies. Si ens apuntem a nous moviments i a noves respostes militants, que no sigui per recel o per fugida dels moviments clàssics, o de les respostes col·lectives que encara tenen un pes molt específic. Que no sigui per fugir de sindicats, partits, associacions de veïns. No ens hi hauríem d’apuntar per purismes o cremades, perquè sembla més senzill o perquè ara toca o està de moda estar en una ONG o en un moviment alternatiu o en un moviment anti. Si aquests nous moviments i noves respostes aposten clarament per les persones i en la línia de transformació social a favor dels febles, endavant, val la pena ser-hi. A més, aquestes respostes, sovint ens estan diagnosticant de manera a vegades potent i elaborada (ecologisme, Tercer Món...), altres vegades incipient (antiglobalització), i altres vegades potser “barroera” (okupes) on és el mal profund de la nostra societat. I ens poden ajudar a descobrir i mirar de cara “l’Enemic” que sembla la mala llavor mentre molts estem dormint (Mt 13,2).

6. Creure en la Utopia (amb majúscula). Per la fe en Jesucrist creiem que la utopia cristiana no és una quimera. És un crit d’esperança. “La llavor germina i creix sense que se sàpiga com” (Mc 4,26-29). El Regne ja està sembrat, i “qui somnia el Regne de Déu no pot conformar-se amb aquest món tal com està” (Pere Casaldàliga). Hem de dir NO!, amb el nostre viure, en aquest món. La llavor del Regne, tot i que sembla que està ofegada per la mala herba, *hi és*. Hem d’aprendre a conviure amb el Silenci, però també amb la Presència-Acció de Déu: “El meu Pare no para mai de treballar, i jo també treballo” (Jo 5,16). Aquestes paraules de Jesús no enganyen. I per això hem d’estar molt atents als signes del Regne sembrats arreu. I tenim clara la meta: Jesucrist. Ell és la font de la nostra esperança (“Caminar sin esperanza, es deambular por la historia”, Jon Sobrino). No fa massa, al meu

barri del Besòs, va aparèixer una pintada, amb molta “xispa”, de la CJC, que refent Marx, deia: “Último aviso: ¡obreros del mundo, uníos!”.

Per a nosaltres, el futur no depèn de nosaltres mateixos i dels nostres esforços, sinó que confiem en l'Únic Senyor de la història, Jesucrist (Fl 2,11). Per Ell sabem i creiem que l'última paraula no la tenen els botxins ni els poderosos que actuen com a amos de la història, sinó el Déu-Amor.

C. Algunes propostes (discutibles) per a una ACO i una militància ben arrelada en el passat i encarada cap al futur

1. Creure i mantenir ben viu el crit profètic de Cardijn: “Doneu-me militants i canviaré el món!”. El món d'avui, de demà i de demà passat. (Sens dubte Cardijn es referia a militants obrers cristians). Segurament la qüestió d'ara i de sempre rau a ser fidels a les dues realitats (obrers/cristians), viscudes des d'una única vocació, i enmig dels canvis històrics.

2. L'ACO hauria de ser “l'espai” o “l'escola” que ajudi a fer el lligam fe-vida. Per això cal:

- Conèixer bé la realitat (a més de ser-hi presents) i els seus mecanismes que mouen la història. Prendre'n consciència (abans es parlava de “consciència obrera”). Mirar aquesta realitat de cara, sense por. Encara que les estructures i sistemes siguin cada vegada més poderosos, això no vol pas dir que siguin invencibles. Tots els imperis i emperadors han caigut. La història parla.

- Conèixer la persona de Jesús. Ell és l'Únic Senyor de la història. Ajudar-nos a centrar i fonamentar tota la nostra vida sobre Ell (“La Roca”). Per això ens cal aprofitar i dinamitzar tots els mitjans que tenim al moviment: grup, revisió de vida, estudi d'evangeli, pregària, jornades...).

3. Ser militants que siguem autèntic “llevat” del món obrer d'avui i de demà. Això vol dir ser allà on hem de ser, on la fidelitat al món obrer i a Jesucrist ens demana. No tant allà on és més fàcil, còmode o està de moda.

4. Des de l'ACO hem de continuar cridant i treballant col·lectivament per fer realitat el clam paradigmàtic de Cardijn: “Un jove treballador...”.

I això perquè creiem que continua apuntant vers el remei definitiu de tots els mals de la història: posar la persona al centre de tot (“I posà un nen al mig...”). El gran gest messiànic de Jesús). Això vol dir militància-compromís radical pels i amb els de baix. Tant de bo que arribés un dia que totes les macro i micro estructures polítiques, socials, culturals, religioses... gressin entorn dels últims. Podem i hem d'ajudar a construir la història des de baix, des de la persona última i des de Jesucrist. Aquesta és la nostra vocació: “Cada un

10 i cada una d'aquests milions de treballadors té, aquí baix, una missió divina

a complir” (Cardijn). Per aquí passa l’aportació que hem fet i podem continuar fent a l’Església i al món obrer.

5. L’ACO ha estat i ha de continuar essent una escola d’espiritualitat militant. Davant d’un món cada vegada més secularitzat, més plural, més materialista, etc., necessitem reforçar-nos interiorment. Estar ben fonamentats sobre la roca que és Jesucrist. Si no, quan vénen les tempestes ens n’anem a fer gàrgares. Recordem Karl Rahner: “El cristià del futur místic o no serà”. Entenem com a mística una espiritualitat sòlida, consistent. Unes conviccions. Un estil de vida concret... Abans es parlava d’una “mística” anarquista, comunista... Quants lluitadors van resistir, fins a donar la vida, vivint-la!

6. Potenciar al màxim la qualitat de la revisió de vida com el gran mitjà que tenim per aprendre a mirar i actuar des del cor, des de l’Amor. La revisió de vida ha de ser l’escola on aprenem a estimar, segons Jesús: “Estimeu-vos, com jo...”. Vivim en temps mediàtics. Podem mirar la vida des de les pantalles virtuals i relacionar-nos a base de mails (exagero una mica, però Déu n’hi do). Potser hem de mirar i actuar més des del cor. Ser llevat vol dir transformar la realitat des de dins. “Entrar” en la realitat, només és possible *en-carnant-se*. Fer-se carn, no xips. I estimar la realitat tal com és, humana i natural, no com ens la fan veure i ens la programen, o com jo la virtualitzo. Llavors ens quedem en la pura perifèria artificial. Hem de desmitificar, sense por de ser retrògrads, una societat excessivament mediatitzada i informatitzada. I això comporta, necessàriament, *insubmissió*. Només actuant des de l’amor serem realment alternatius i transformadors. Cal una militància que es gestí en un ventre de carn (“És a dins del cor que es gesta tot el bé i mal que fem”, Mt 15,19). Només actuant des de l’amor serem capaços d’una militància “més natural”, més vital, més creativa, més ecològica, més espiritual o divina. En definitiva, més humana i més capaç de tendresa.

7. Crear, amb la nostra militància, espais alternatius que siguin matrius d’un món nou (“Regne”). El moviment, el grup, poden arribar a ser aquests espais, si tenim art, imaginació, i sobretot molta fe i confiança. El grup pot ser aquest lloc “sagrat”, on arribem a fer l’experiència de gratuïtat, tendresa, interpel·lació evangèlica, interiorització, relació interpersonal... Per després poder transmetre-ho. Les primeres comunitats cristianes eren un signe viu del món nou, del Regne, i l’amor era el seu distintiu principal.

TREBALLAR AMB ELS ALTRES I PER ALS ALTRES: EL SENTIT COL·LECTIU

Ernestina Ródenas

No és per casualitat ni per ganes de fer-nos pesats que a l'ACO volem continuar reflexionant i compartint el que vivim col·lectivament, sinó perquè aquesta és una de les opcions fundacionals del moviment que l'ha configurat al llarg de la seva història com a moviment cristià al servei de la classe treballadora.

L'ACO arriba als cinquanta anys i tornem a valorar la nostra vocació i opció més originals que ens vénen ja de la nostra pertinença a la JOC. I ara, adults, volem continuar vivint col·lectivament les opcions, els valors i els compromisos descoberts ja en l'etapa juvenil.

No hem de perdre de vista aquesta decisió que ha fet possible l'existència de l'ACO i que aquest col·lectiu hagi estat sempre al servei de la classe treballadora del nostre país, com a element transformador de persones i dinamitzador d'accions col·lectives.

Som hereus de dues grans tradicions. Ser cristians ens compromet i ens impulsa a viure comunitàriament, compartint els béns com a germans, fills del mateix Pare.

I com que formem part, socialment, de la classe obrera, som hereus per opció i per necessitat dels valors que s'han viscut i es viuen en el moviment obrer, en què l'acció col·lectiva és insubstituïble encara avui per poder lluitar contra les desigualtats, la injustícia, l'explotació i l'exclusió que avui també es viuen en el si de moltes empreses.

«A nivell global-internacional el pensament neoliberal s'ha convertit en el nou fonamentalisme, el qual no tolera cap valor autèntic al seu costat.

12 Són deixades de banda la dignitat, la solidaritat, la justícia –valors propis

de la classe obrera— perquè no serveixen per al lucre.» (Manifest del Primer de Maig del Moviment Mundial de Treballadors Cristians, MMTTC)

En canvi, «el treball és un mitjà de participar en la societat. Per nosaltres, com a cristians i cristianes, és també l'expressió de la consciència que el treball humà és una participació en l'obra de Déu». («Laborem exercens» 25/4)

1. Un associacionisme poc conegut

Dit això com a preàmbul i d'una forma molt sintetitzada, intentaré explicar-me i explicar-vos la història recent de la nostra vida associativa i el moment en què ens trobem, amb la idea d'obrir camins a la militància obrera i cristiana en la qual tots i totes estem compromesos.

No és la meva intenció fer un estudi sociològic dels moviments i col·lectius transformadors dins la classe obrera que hi ha hagut al llarg de la nostra història recent.

Hi ha molts bons professionals de la sociologia, dins l'ACO, perquè jo intenti dir res que no coneguem ja.

Solament assenyalaré alguns dels moviments i associacions de dones obreres, aquí a Catalunya, que, pel silenci que s'ha fet sobre elles i la poca divulgació que han tingut, crec que val la pena parar-nos-hi un moment.

A més a més dels patronats per a les dones obreres, que van sorgir pertot arreu, a principis del segle XX, hi ha hagut moltes associacions per millorar la condició laboral de la dona obrera.

Cal destacar: la Lliga de Compradores, el Patronat de les Obreres de l'Agulla i la Federació Sindical Obrera.

Al 1911, Dolores Montserdà, una dona catòlica, crea el Sindicat de l'Agulla i la Lliga de Compradores.

L'ètica d'aquesta Lliga de Compradores, com podrem comprovar, semblaria pensada per a la nostra època, i en canvi, ja se'n parlava fa gairebé un segle. Vegem-ne alguns principis:

- No comprar barat.
- No comprar en diumenge.
- No fer encàrrecs a darrera hora.
- Pagar al comptat: els salaris també es cobraven al comptat.
- No comprar en hores que representin allargar la feina de les dependents, etc.

M. Dolores Campelles va organitzar el Sindicat Catòlic de les Dones. Potenciava l'associacionisme de les dones, encara que moltes treballessin

des de casa, sense cap reconeixement social.

Al 1917:

- S'organitza el congrés de dones que treballen des del propi domicili.
- Es forma el comitè de salari mínim que s'havia de revisar cada dos anys.
- Es crea una mútua d'auxili.
- Es demana la jornada de 8 hores.
- Es reclama "la Llei de la Cadira", una cadira per a cada treballadora.
- Salari just igual que el de l'home.
- Protecció de la dona embarassada i assegurança de salut.
- Escolarització fins als 14 anys.
- Es reivindica el dret de les minyones (col·lectiu molt nombrós i poc reconegut socialment) a les 8 hores de treball i un descans setmanal d'un dia i mig.

Durant aquells anys, van néixer institucions de previsió per protegir la salut de la dona, per aconseguir el dret a la festa durant l'embaràs i el seguiment mèdic després del part.

Es va lluitar molt per la compensació econòmica per aquells dies de baixa per maternitat.

El Dr. Dexeus va col·laborar amb l'Institut del Treball de les Dones, que va tenir 20.000 associades.

També s'editaren revistes entre elles *Feminal*, i *Acció Feminista Catòlica*.

Totes aquestes dades són extretes d'una ponència d'Amèlia Garcia. Txeca, professora d'Història Contemporània, durant el III curs de tardor organitzat pel Col·lectiu de Dones en l'Església.

Venim d'aquesta història, que sempre ha estat col·lectiva i que va creure que els canvis i les millores eren possibles.

2. L'associacionisme i els col·lectius actuals

Actualment, tenim unes organitzacions, ja clàssiques, que són hereves d'una consciència col·lectiva, organitzacions que són imprescindibles per fer avançar la societat cap a una democràcia més plena i participativa. Aquestes organitzacions són: els sindicats, els partits polítics, les associacions ciutadanes entorn de la vida dels barris, i també les més recents (encara que ja tenen història) del feminisme, de l'ecologisme, de consumidors i consumidores, els moviments per la pau, la comunitat educativa...

Hi ha encara unes altres associacions i grups més nous que han nascut com a oposició a la globalització capitalista, com també els fòrums

alternatius a les grans cimeres mundials on són tractats pels representants dels governs problemes d'abast planetari: l'economia, la pobresa, el desenvolupament sostenible, les dones en el món, els moviments migratoris, etc.

També el moviment okupa, amb les seves accions reclamant una redistribució millor dels béns socials, especialment l'habitatge.

Aquests col·lectius han de tenir unes determinades característiques per no deixar de ser transformadors:

- Han d'estar oberts a les diferents aportacions.
 - A la pluralitat.
 - A idees noves, que vénen donades pels canvis socials.
 - A les crítiques que fan avançar.
 - A l'intercanvi d'experiències.
- Han de ser capaços d'integrar les diferents sensibilitats i facilitar l'intercanvi entre elles, que és a la vegada el que genera nous elements de reflexió i d'acció.
- Han de tenir una capacitat de renovació de persones i d'estructures que els facin estar al dia de les problemàtiques canviants de la societat.

Quan parlo d'aquestes característiques transformadores que han de tenir els col·lectius, també estic pensant en els grups dels quals formem part a l'escola, als barris, col·lectius de joves, de dones, de jubilats, associacions religioses, ecologistes, feministes, etc.

3. *Humanitzar el treball*

En la 47a Jornada General d'ACO, l'any 2000, el company de l'HOAC, Paco Porcar, ens va parlar "sobre el compromís evangelitzador en el món obrer" i en un dels punts de la seva xerrada insistia que hem de *col·laborar a recuperar el sentit humà i humanitzador que ha de tenir el treball* i la seva centralitat en la dinàmica social, i ens invitava a construir una nova cultura del treball.

Dos anys després, els representants dels moviments obrers cristians d'Europa, que estan coordinats en el MTCE (Moviment de Treballadors Cristians d'Europa) i entre els quals ens comptem nosaltres, l'ACO de Catalunya i les Illes Balears, tornen a aprofundir en el tema en unes sessions de treball que van tenir lloc a Graz (Àustria) a finals de maig, sota el lema: «*Un nou concepte del treball*». (La declaració d'aquesta reunió dels moviments europeus la trobareu sencera en el butlletí d'octubre del 2002.)

En aquesta trobada, hi van participar tres representats de l'ACO de Catalunya i les Illes i en Quim Cervera com a expert, que va aportar les seves reflexions des de la sociologia.

En aquesta declaració, aprovada per tots, es fan afirmacions que cal tenir presents i que han d'estar al cor de tota acció col·lectiva.

- 1) *Situar la persona en el centre de l'activitat laboral*; per sobre d'altres exigències, com la producció, els beneficis econòmics, ritmes i organitzacions del treball, etc., que puguin subordinar la persona a ser una peça més de l'engranatge productiu. Tornem a afirmar que tota persona és filla de Déu i aquesta dignitat és la que ha de dignificar el treball humà.
- 2) Contemplen el treball com una necessitat i un dret, i no solament el treball remunerat, sinó també el que es fa al si de la família, o les activitats voluntàries.
- 3) S'afirma que l'econòmic no és el valor suprem. En el conflicte entre capital i treball, és prioritari el treball, posar l'economia al servei de les persones.
- 4) El treball és un pilar essencial en la qüestió social i totes les polítiques econòmiques i socials haurien d'afavorir que tothom tingui accés al treball.
- 5) Cal tenir una visió mundial, tots els homes i dones tenen dret al treball, i tots els pobles. Humanitzar el treball passa per afrontar les desigualtats Nord-Sud.
- 6) Es proposa una relació equilibrada entre treball i naturalesa. Com que amb el treball modifiquem la natura, cal que el respecte a la vida, a la natura, estigui per sobre de la lògica del benefici econòmic. Aquesta relació equilibrada hauria de permetre una relació humanitzadora de l'home amb la natura. Parlaríem aquí de l'economia sostenible, que col·loca al dir permetre la vida social i ecològica.

Cal alliberar el treball. Cal superar la tensió existent entre temps de treball i temps lliure. Cal anar més enllà de la dialèctica entre "alliberar el treball" o "alliberar-nos del treball".

Cal, doncs, redescobrir el valor insubstituïble que té el treball, en el creixement humà. Però al mateix temps, cal afirmar amb força que els moments de descans, també són insubstituïbles, perquè són temps de cultura, d'oci, temps per a l'esperit i, per tant, a la mida de l'ésser humà.

Humanitzar el treball és passar d'una mentalitat individualista a una mentalitat social.

El compromís de molts de nosaltres dins el treball ha de passar també per descobrir aquests aspectes enriquidors del treball. I també per fer-los valorar als companys.

Molts busquen compromisos fora del treball i per això necessiten cada vegada més temps lliure, i redueixen a la pràctica el treball solament a un mitjà de subsistència, deixant de banda el potencial transformador que pot tenir –que ha de tenir. Per als militants de l'ACO, el treball ha de ser viscut com un lloc bàsic de compromís.

Hem de lluitar per superar totes les opressions que ens imposen.

Alliberar el treball, fent-lo més humanitzador, ens allibera a tots.

Recordem la prioritat que ens vam donar en el VIIè Consell, quan dèiem: “La lluita no és possible sense la gran esperança que les coses poden canviar”

4. La militància avui

Més que mai, avui concretar el compromís és un repte. El moviment d'ACO ens ha d'ajudar perquè el compromís que cada un o cada una portem a terme esdevingui un element transformador de la nostra vida més propera (família, treball, barri) i de nosaltres mateixos.

I als militants que tinguin responsabilitats públiques o socialment més àmplies (polítiques, sindicals, ciutadanes, eclesials), el moviment els ha d'ajudar fent un seguiment més de prop perquè les accions que facin estiguin en sintonia amb el projecte col·lectiu del moviment, i també perquè aquestes accions interpel·lin el conjunt de militants.

Els diferents compromisos dels militants i de les militants haurien de generar diàleg, i per tant haurien de ser coneguts entre nosaltres. D'aquí la importància de les aportacions de cada un i cada una de nosaltres, tant al grup com en ocasió de trobades generals.

Perquè no hi pot haver una acció realment transformadora, generadora de canvis, d'una persona o d'un grup, si aquesta no està en relació amb el col·lectiu més ampli (moviment) que assumeix com a projecte l'acció i el compromís que cada militant o grup petit està portant.

L'originalitat de la revisió de vida, en un grup de militants, és que a través de l'exposició dels fets i de les accions, posats en comú i reflexionats per tots els components del grup, aquest (el grup) assumeix com a pròpia l'acció de cadascú, i és tot el grup que està actuant i queda compromès, pel que s'ha compartit conjuntament. El grup de revisió de vida és responsable i dinamitzador del compromís concret del militant.

D'aquí la necessitat de parlar dels problemes de les accions. Del **17**

compromís que té cada un de nosaltres. Conèixer la situació, els canvis, l'evolució, el moment que viu el o la militant que els exposa, fer-ne un seguiment...

Pregar junts a la llum de l'Evangeli ens uneix a un projecte que va més enllà de la situació concreta, i per nosaltres és garantia d'alliberament.

Per acabar, voldria dir que totes aquestes afirmacions poden ser molt discutibles, i segurament bastant idealistes, però posant-me a somiar m'agradaria que la relació grup-militant-moviment fos així.

I també que la revisió de vida fos un compartir projectes (ja ho és moltes vegades), anar-hi més a la una, poder ser testimonis d'una tasca amagada, lenta, i que comporta molt d'esforç i de sofriment, però que realment està transformant i és la llavor que fa possible el Regne de Déu, com Jesucrist ens el va fer conèixer.

LA CRIDA A LA MILITÀNCIA, TAMBÉ AVUI

Mercè Solé i Josep Lligadas

Militància: desgast i sentit

1. Hi ha un desgast de la paraula “militància”, per diversos motius:
 - la majoria de nosaltres n’hem sentit a parlar des de molts joves; la nostra militància personal ha anat canviant de signe i de contingut, probablement ara no significa per a nosaltres el mateix que fa 20 anys;
 - la paraula té ressons militars i això és políticament molt incorrecte; el pacifisme “tou” (o sigui fals) pot tenir més adeptes;
 - en una societat “light” qualsevol cosa que soni a esforç o a proselitisme té connotacions negatives;
 - la militància, paraula comuna també a partits i sindicats, arrossega una càrrega despersonalitzadora; ser militant en la clandestinitat o en els anys 60 i 70 podia voler dir renunciar a coses bàsiques: l’amistat, la parella, els fills, l’art, la gratuïtat... per la causa. Tot allò considerat sense utilitat immediata per a la causa col·lectiva no tenia valor;
 - hi havia una idealització de la militància i dels militants: s’esperava molt de la fi del franquisme, els homes i dones militants no eren corruptibles ni se suposava que tinguessin ambicions personals; l’àmbit ideològic era plural, però ningú no imaginava la fragmentació que vindria del nucli més fort de militància: el comunisme;
 - durant molt de temps els àmbits de l’atenció a les persones a casa i d’allò que tan desafortunadament se’n diuen “funcions reproductives” no ha estat valorat com a militància, probablement per qüestions masclistes.

2. Quan ets jove, et sembla que ets el protagonista i amo de la teva vida. Ets tu que optes, per un compromís concret, per una feina, per una parella, per un estil... La militància és un acte de llibertat en el mateix sentit que si estiguessis en un súper, omplint el cistell. Amb els anys, veus que:

- el teu esforç no sempre aporta resultats visibles, la qual cosa no vol dir que sigui inútil;
- si et mantens sensible, veus que, com el servent inútil, quan acabes d'una cosa te n'espera una altra;
- els compromisos deixes de triar-los tu en funció dels teus gustos o idees: apareixen les necessitats dels altres per damunt de la teva (dels companys, de la parella, dels fills), t'enfrontes a la mort, a la malaltia...

Això és el que ens fa més bons cristians, ens ajuda a viure les benaurances i a donar-nos plenament. Ens fa més feliços, però ens hem d'anar desprenent de moltes coses. L'opció ja no és la nostra opció, sinó la de Déu en nosaltres. L'acte de llibertat ja no és triar allò que vull, sinó acceptar amb confiança i esperança allò que no vull. També ens anem desencisant sobre les nostres meravelloses qualitats militants. Som més conscients de les nostres limitacions i pecats. La cura d'humilitat també ens pot fer més autènticament feliços, però de vegades costa.

3. L'hedonisme, el benestar, el consum, han afectat tant les nostres vides que ni ens n'adonem. La situació social i econòmica ha permès que moltes persones tinguessin la sensació d'haver pujat molt d'estatus respecte a la generació anterior. Hi ha un vernís general de benestar en forma d'accés a formes de consum inimaginables anys enrere (cotxes, electrodomèstics, hàbits d'alimentació, roba, mòbils...). Si més no, aquest és l'horitzó que ens marca la televisió. I ens han convençut que no es pot viure sense totes les coses que ara tenim; ens fan creure que és inimaginable renunciar a cap d'aquestes coses, i ens conviden a no «complicar-nos la vida» amb res que no sigui intentar mantenir-les i fer-les créixer...

Amb tot, i al costat d'això, cal dir també que, si bé en alguns l'estatus s'ha mantingut, en d'altres ha reculat, o en la generació posterior s'ha viscut una gran precarietat i una desregularització brutal de drets mig assolits: treballs estables, habitatges...

4. Hi ha una pèrdua d'horitzó col·lectiu i de consciència de classe, que es tradueix en un gran individualisme. La manca de referent col·lectiu engrescador ens fa caure en el capitalisme més bèstia. Però alhora sorgeixen **20** noves reaccions, que cal valorar adequadament, perquè n'hi ha de valuoses

i n'hi ha d'altres que no ho són tant.

Hi ha reaccions que el que fan és sobretot posar en relleu els mals de l'actual sistema: els moviments «anti», també els okupes... Altres reaccions, en canvi, el que fan és destacar aspectes importants de lluites que cal dur a terme: per l'ecologia, pel Tercer Món, contra el racisme... I altres, finalment, es limiten a accions «pal·liatives» de desgràcies alienes. I tot això, naturalment, no es dona de manera pura i precisa, sinó que les fronteres a vegades no són fàcils de delimitar. En tot aquest món de reaccions, hi ha ONG, plataformes diverses, accions de voluntariat, etc. I n'hi ha de sòlides i serioses, i n'hi ha d'inconsistentes.

L'aportació d'aquestes noves militàncies pot ser molt important i valuosa, pel que té de concreta i de palpable, i perquè mostra nous camps i noves formes de lluita. Però cal vetllar algunes perversions possibles, com per exemple:

- que es defineixin més com “l'anti” que com un model en positiu cap on caminar;
- que no tinguin en compte el sentit global, polític, de la seva tasca;
- que caiguin en un excés d'idealització i cofoisme («els partits són dolents i corruptes, mentre que les ONG són honestes i eficaces»);
- que l'acció es visqui com un «servei als altres», en el sentit que el que mou no és la consciència de la pròpia classe (o de la classe per la qual has optat), on tu comptes igual que el veí, sinó que, com que el que fas és treballar amb gent «inferior» a tu, no et situïs en el mateix pla sinó per sobre;
- que siguin poc autocrítiques respecte al propi funcionament intern i democràtic;
- en el cas del voluntariat, que la qualitat del treball que es fa no s'avalui en relació a les persones ateses, sinó en relació al grau de satisfacció que provoca en els voluntaris;
- que es converteixi en una pràctica d'«altruisme indolor», els divendres de 5 a 7 de la tarda.

5. Tota aquesta situació, ens exigeix molta sinceritat amb nosaltres mateixos, i a això ens hi ha d'ajudar la nostra reflexió personal i el treball en el grup de revisió de vida. I ens hi ha d'ajudar, també, la pregària: posar-se davant Déu sabent -per dir-ho amb llenguatge una mica antic- que a ell no el podem enganyar, serà sens dubte una bona manera d'avançar com a militants. Encara que, ni la reflexió personal, ni el grup de revisió de vida, ni la pregària, aconseguiran treure'ns els dubtes i les perplexitats...

L'important, en tot cas, és preguntar-nos sovint on som, de quina manera hi som, i si realment som on hem de ser. Cosa que vol dir tenir esperit d'anàlisi de la realitat, tant la més propera com la més global, i preguntar-nos on cal realment la nostra aportació (hem de ser més a la família o, al contrari, hi som massa i hauríem de dedicar més estones a altres activitats? ens busquem compromisos a fora quan en el treball hi tindríem molta feina a fer? amb quins criteris ens mirem la política?... i així successivament). També, ens hem de preguntar, és clar, sobre les nostres capacitats i resistència; evidentment no ens hem de cremar, ni cremar tampoc per exemple les relacions de parella per raons de militància... però evidentment que tampoc no hem de justificar-nos-ho tot, ni trobar massa fàcilment arguments per escaquejar-nos... No, tot plegat no ens és fàcil a ningú de nosaltres.

6. En tot cas, és important recordar-nos mútuament i amb freqüència els nostres punts de referència bàsics: l'alliberament de tota discriminació i opressió, la lluita per un món d'homes i dones iguals i lliures, el combat contra tota pobresa i marginació i contra les seves causes, la recerca de la pau i el bestar per a tothom... Amb el convenciment que aquesta és la voluntat de Déu, el projecte de Jesús, pel qual ell va morir a la creu. Jesús ho va explicar molt gràficament a la paràbola del bon samarità: quan un es troba un home apallissat a la vora del camí, no té sentit fer cap altra cosa que no sigui aturar-se a ajudar a aquell home. Tota la resta deixa de tenir importància.

Fet i fet, es tracta de saber què volem fer amb la nostra vida, què ens mou realment, i funcionar a partir d'aquí. Com escrivia José María Valverde: «Ya tengo edad, ya debo responder a todos en qué está puesta mi vida, a dónde miro siempre, allá a lo lejos, en medio del trabajo y de la casa y del preocupar-me de veras de este mundo, con sus ideas, su hambre y sus gobiernos...».

I tot això, no com una decisió intel·lectual i voluntarista, sinó com una cosa que portem al cor, una cosa que ens té l'ànima agafada. Abans parlàvem de la pregària com a sinceritat davant Déu. Però no és només això. La militància comporta impregnar-se de l'esperit de Jesús -l'Esperit, amb majúscula- i deixar que ell ens guiï. És voler viure la vida com Jesús la vivia. Que per això som de l'ACO.

Quan la militància es fa concreta

Som militants de l'ACO amb tota la vida. Però posats a ressaltar alguns aspectes, assenyalaríem aquests:

1. La vida personal, l'estil de vida...

- L'austeritat (ai, la famosa revisió de vida sobre la nostra economia...)
- La generositat (el «no control» de tota la nostra vida, la disponibilitat, la flexibilitat)
- La pregària
- La formació i la lectura, la comunicació i l'art... perquè construir-se com a persona és bo per a mi mateix però també és bo per als altres.

2. La família

- Disfrutar de la família (parella, fills...) com a espai on experimentar la vida a fons, amb una gran proximitat.
- Valorar l'espai familiar com a mitjà de transmetre als fills els nostres valors com a militants d'ACO. Amb l'exemple, i amb criteris educatius (les feines de casa les fem entre tots; els diners de casa no són només per nosaltres; cal compartir, i no només amb els amics; hi ha coses més importants que la mateixa família...).
- Valorar i assumir com a acció militant el fet d'atendre familiars que ho necessiten.
- Viure amb pau els desgavells familiars, i no culpabilitzar-se, perquè no serveix de res. Analitzar, això, sí, els perquè de les coses que no van com un creuria que haurien d'anar.

3. La relació amb els altres (amics, veïnatge, feina...)

- Cultivar la comunicació
- Aprendre a escoltar, estar atents i atentes a les seves necessitats
- Afavorir espais d'intercanvi
- Creadors i creadores de “bon rotllo”
- Contribuir a fomentar que les persones desenvolupin totes les seves capacitats
- Contemplar la comunicació de la fe amb naturalitat, respectant l'altra persona, però entrant en el tema si convé
- Compartir allò que és important per a nosaltres, des de la música o el cinema, a la fe, deixar entrar els altres en el nostre espai
- Recuperar allò que abans se'n deia «lluita ideològica»: ajudar els altres a descobrir la necessitat de transformar la realitat social.

- Ser conscients que transmetem més allò que fem que no pas allò que diem (temes d'austeritat, de fe, de relació amb els altres...)
- Compartir responsabilitats

4. Compromís a l'associació de veïns, feina, sindicat, vida política...

- Encara que un no militi directament en cap d'aquests llocs, estar-hi al cas tant com sigui possible: saber què passa, què s'hi fa, quins problemes hi ha... I preguntar-se també, algun cop, si no ens hi podríem implicar més directament, en algun d'aquests camps.
- En el cas de la política, aquest «estar al cas» voldrà dir també preguntar-nos pel sentit del nostre vot a les eleccions: amb quins criteris el decidim?
- Per als militants que tenen responsabilitats en el nivell que sigui en tots aquests àmbits, alguns criteris d'actuació podrien ser: actuar amb transparència i sentit de la democràcia; no afany de poder; deixar clares quines són les nostres responsabilitats i exercir-les; no perpetuar-se en els càrrecs; promoure que les persones se sentin acollides; no desqualificar gratuïtament els i les adversàries; no aprofitar-se del poder; mantenir la confiança en les persones; no aprofitar càrrecs públics de forma partidista; fer un ús honest de les garanties sindicals
- És important aprofitar les eines democràtiques per estar al servei dels treballadors (passar alguna vegada pel comitè d'empresa, com a mínim, és una experiència allisonadora i pedagògica, sobre actituds empresarials i sobre la no sempre real solidaritat dels treballadors)
- Els partits i sindicats han perdut l'enlluernament de primera instància, però ara són més autèntics: deixen veure la misèria humana (del poder, de l'afany de protagonisme, el desagraïment...) però no enganyen i són eines que permeten crear consciència dels problemes, aportar solucions, fer participar de veritat a la gent; si els partits i els sindicats són grans, evidentment perdem "poder" en l'organització. El treball polític i sindical permet incidir sobre les causes de molts dels problemes, que solen ser polítiques.
- Finalment, cal assenyalar la importància del moviment (i del grup de revisió de vida en concret) per ajudar a viure l'acció militant dels qui estan compromesos en partits, sindicats, associacions. Cal parlar-ne sovint, cal compartir-ho. Cal que el militant es deixi ajudar

per no perdre de vista els objectius del seu compromís. I cal que el moviment faci per manera que aquestes accions interpel·lin el conjunt de militants.

5. La militància en ONG o moviments similars

- Tenir present la dimensió política de la nostra acció, i treballar-la tant com sigui possible
- Voler conèixer cada cop més el sentit d'allò que es fa, formar-se.
- Ser conscient de la preparació que cal per fer determinades tasques, i buscar-la.
- En el cas d'una acció d'ajuda (sigui al Tercer Món o aquí a la cantonada), treballar de manera que siguin les persones a qui ajudi les qui agafin protagonisme i no jo.
- Bona part de les coses que hem dit en parlar dels compromisos en el camp polític, sindical, d'associacions de veïns i similars, valen també aquí, i no ho repetirem....
- I finalment, es pot indicar un tipus de compromís per quan un voldria col·laborar amb una entitat i no té temps: el compromís d'apuntar-s'hi i pagar quota, encara que no hi fem res més.

6. Voluntariat i altres tasques d'ajuda

- Treballar de manera que sigui la persona a qui ajudi qui agafi protagonisme i no jo
- Ser conscient de la preparació que cal per fer determinades feines
- Si s'és assalariat o assalariada, intentar implicar-hi la comunitat
- Promoure més les relacions de veïnatge que les assistencials, no crear dependències
- Tenir present la dimensió política de la nostra acció.

7. La militància a l'Església

- Encara que sovint no es valori així, tota la tasca militant de la qual hem parlat fins ara és ja militància eclesial. Perquè l'acció principal de l'Església és l'anunci de Jesucrist i el seu Evangelí, i tot militant de l'ACO present en la vida de manera activa segur que transmet l'anunci de Jesucrist, implícitament a través del que fa, i explícitament amb els qui coneixen la fe que el mou.
- Però hi ha, a més d'aquesta militància eclesial de tots, una militància

més específica dels qui dediquen part del seu temps a tasques directament d'Església. És el cas dels mateixos responsables de grup o de zona, i és el cas de tots els qui col·laboren en activitats parroquials o similars. I cal valorar també aquest compromís en tota la seva importància, perquè treballar al servei de la comunitat cristiana ja de per si és important, i quan els qui fan aquest treball són militants de l'ACO, s'hi afegeix a més el valor de fer present el nostre estil de fe que vol ser arrelada i compromesa, i que pot ser també una manera d'oferir el moviment a altres cristians i cristianes.